

Rolnummer 5082
Arrest nr. 163/2011 van 20 oktober 2011

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 2276ter van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door het Hof van Beroep te Bergen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters R. Henneuse en M. Bossuyt, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, E. Derycke, J. Spreutels en P. Nihoul, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter R. Henneuse,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 10 januari 2011 in zake de bvba « Bureau d'études M.A. Cantillon » tegen de bvba « Couscous Chez Vous », in aanwezigheid van de nv « Ethias », vrijwillig tussenkomende partij, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 13 januari 2011, heeft het Hof van Beroep te Bergen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 2276ter van het Burgerlijk Wetboek niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het, in paragraaf 2 ervan, één enkele verjaringstermijn van vijf jaar invoert voor de vordering tot betaling van de kosten en erelonen van de deskundigen, terwijl paragraaf 1 ervan een onderscheid maakt, waarbij de deskundigen aan wie krachtens de wet een taak is opgedragen, zijn ontlast van hun beroepsaansprakelijkheid en niet meer verantwoordelijk zijn voor de bewaring van de stukken, vijf jaar na de indiening van hun verslag, terwijl de andere deskundigen dat pas tien jaar na de beëindiging van hun taak zijn ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de bvba « Couscous Chez Vous », waarvan de maatschappelijke zetel is gevestigd te 7000 Bergen, avenue de l'Université 35;

- de nv « Ethias », waarvan de maatschappelijke zetel is gevestigd te 4000 Luik, rue des Croisiers 24;

- de Ministerraad.

De nv « Ethias » heeft een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 13 september 2011 :

- zijn verschenen :

. Mr. P. Cirriez, advocaat bij de balie te Bergen, voor de bvba « Couscous Chez Vous »;

. Mr. O. Dubois, advocaat bij de balie te Charleroi, voor de nv « Ethias »;

. Mr. P. Heughebaert *loco* Mr. F. Gosselin, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J. Spreutels en L. Lavrysen verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Bij het Hof van Beroep te Bergen, verwijzend rechtscollege, heeft de bvba « Bureau d'études M.A. Cantillon » hoger beroep ingesteld tegen een vonnis van de Rechtbank van koophandel te Bergen waarin die laatste, steunend op artikel 2276ter van het Burgerlijk Wetboek, verklaart dat de vordering is verjaard waarmee de heer Cantillon van de bvba « Couscous Chez Vous » de betaling eist van de prestaties die hij voor die laatste heeft geleverd als technisch adviseur; de Rechtbank heeft gesteld dat de opdracht van de heer Cantillon is geëindigd op 21 september 2000.

De verwijzende rechter is samen met de eerste rechter van mening dat artikel 2276ter, § 2, van het Burgerlijk Wetboek zowel van toepassing is op de gerechtsdeskundigen als op de technisch adviseurs; hij merkt op dat de paragraaf 1 van die bepaling, wat de aanvang van de verjaring van de aansprakelijkheidsvordering betreft, onder de deskundigen een onderscheid maakt naargelang zij al dan niet door het gerecht zijn aangesteld, terwijl de paragraaf 2 dat onderscheid niet maakt. Hij verwijst naar de parlementaire voorbereiding en is van oordeel dat de verjaring van vijf jaar ingaat op de datum waarop de opdracht van de technisch adviseur eindigt en acht, refererend aan de feiten van de zaak, het hoger beroep gegrond voor een deel van de vordering. Voor het overige stelt hij vast dat de nv « Ethias », vrijwillig tussenkomende partij en verzekeraar van de burgerrechtelijke beroepsaansprakelijkheid van Mr. Carine Crape, advocaat van het studiebureau Cantillon, aanvoert dat artikel 2276ter van het Burgerlijk Wetboek in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door een onverantwoord verschil in behandeling in te voeren tussen de gerechtsdeskundigen en de andere deskundigen, in zoverre de termijn inzake de verjaring van de erelonen van de gerechtsdeskundigen dezelfde is als die inzake de verjaring van de aansprakelijkheidsvordering, hetgeen niet het geval is voor de andere deskundigen, wier vordering tot betaling van de erelonen verjaart na vijf jaar, terwijl de aansprakelijkheidsvordering die tegen hen openstaat, verjaart na tien jaar. De verwijzende rechter stelt derhalve aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag.

III. In rechte

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.1. De Ministerraad heeft vragen bij de ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag en voert aan dat het Hof de grondwettigheid niet moet onderzoeken van bepalingen die klaarblijkelijk niet van toepassing zijn op het voor de verwijzende rechter hangende geschil. Dat geschil heeft echter betrekking op de betaling van kosten en erelonen van een deskundige en niet op diens aansprakelijkheid die, door de daarin gemaakte vergelijking, in de vraag in het geding wordt gebracht.

A.2. De nv « Ethias » antwoordt dat de verwijzende rechter heeft geoordeeld dat het antwoord op de prejudiciële vraag noodzakelijk was om het geschil op te lossen. Het verwijzingsarrest geeft aan dat de in het geding zijnde bepaling van toepassing is op het geschil, maar in strijd zou kunnen zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door, ten aanzien van de niet-gerechtsdeskundigen, een onverantwoord verschil in behandeling in te voeren tussen de termijn die openstaat om de betaling van hun erelonen te vorderen en die welke openstaat om hen aansprakelijk te stellen.

Ten gronde

A.3. De nv « Ethias », tussenkomende partij voor de verwijzende rechter, herinnert aan de feiten van de zaak en stelt, verwijzend naar de parlementaire voorbereiding van de wet van 19 februari 1990 die artikel 2276ter in het Burgerlijk Wetboek invoegt, dat de wetgever, uit een bekommernis van evenwicht met de verjaringstermijn voor de aansprakelijkheidsvordering gericht tegen de deskundigen, de termijn gedurende welke die laatstgenoemden de betaling van hun kosten en erelonen in rechte kunnen vorderen, op vijf jaar heeft vastgesteld.

Zij is van mening dat, hoewel het evenwicht overduidelijk is voor de gerechtsdeskundigen, dat helemaal anders ligt voor de anderen, die aansprakelijk zouden kunnen worden gesteld gedurende tien jaar vanaf het einde van hun opdracht, terwijl zij erelonen en kosten slechts gedurende vijf jaar zouden kunnen vorderen. Die situatie zou het de klant mogelijk maken vijf jaar te wachten om de deskundige aansprakelijk te stellen, waarbij hij niet hoeft te vrezen dat van hem de betaling van erelonen wordt geëist. In de parlementaire voorbereiding en in de wet wordt geen enkele reden aangegeven om dat verschil in behandeling (in de veronderstelling dat een relevante reden kan worden gevonden) te verantwoorden, zodat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zijn geschonden.

Zij is ook van mening dat een restrictieve interpretatie van de in het geding zijnde bepaling die ertoe zou leiden die alleen toe te passen op de vordering van de gerechtsdeskundigen en die van de andere deskundigen te onderwerpen aan de termijn van tien jaar waarin het gemeen recht voorziet, die bepaling bestaanbaar zou maken met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, maar niet verzoenbaar zou zijn met de inhoud noch met de parlementaire voorbereiding van die bepaling.

A.4. De bvba « Couscous Chez Vous » herinnert aan de feiten van de zaak en geeft aan dat het geschil betrekking heeft op de betaling van kosten en erelonen en niet op de beroepsaansprakelijkheid of de bewaring van de stukken; zij leidt hieruit af dat het verband dat de nv « Ethias » legt tussen de twee in de in het geding zijnde bepaling beoogde vorderingen feitelijk faalt; zij voert aan dat geen enkel rechtsbeginsel een evenwicht vereist tussen de verschillende daarin bepaalde termijnen en verwijst in dat opzicht naar de gerechtsdeurwaarders en de ziekenhuisinstellingen.

Het verschil in behandeling op het vlak van de bewaartermijn van de stukken en de termijn waarbinnen de gerechtsdeskundige en de andere deskundigen aansprakelijk kunnen worden gesteld, heeft te maken met het kader waarin de deskundigen werken : de enen werken in een contractueel kader en bewaren de stukken die de klanten hun hebben overgemaakt, de anderen in het kader van een gerechtelijke opdracht, waarbij zij de stukken op grond van de procedureregels bewaren. De wetgever vermocht ervan uit te gaan dat die specifieke kenmerken het verschil in behandeling verantwoordden.

A.5.1. De Ministerraad herinnert eraan dat het wetsvoorstel dat tot de in het geding zijnde bepaling heeft geleid, was ingegeven door de zorg om de aansprakelijkheid van de deskundigen niet langer te onderwerpen aan de dertigjarige verjaring, *a fortiori* wanneer zij werken als medewerkers van het gerecht. Hij voegt eraan toe dat de aanvang van de vijfjarige verjaring de indiening van het verslag van de gerechtsdeskundige is, terwijl die van de tienjarige verjaring het einde van de opdracht van de andere deskundigen is. Wat de vordering tot betaling van de erelonen en kosten betreft, kan de aanvang van de verjaring verschillen naargelang het al dan niet gaat om een gerechtsdeskundige, maar de parlementaire voorbereiding maakt het mogelijk te beschouwen dat die in grote mate vergelijkbaar zullen zijn.

A.5.2. De Ministerraad voert aan dat de deskundigen die optreden tot betaling van hun kosten en erelonen en de personen die de deskundige aansprakelijk stellen, geen vergelijkbare categorieën zijn. Ook al werd in het wetsvoorstel aangegeven dat de beperking in de tijd van de aansprakelijkheid vaak gepaard ging met een korte verjaring van de vordering tot betaling van de kosten en erelonen, er is geen juridische band van afhankelijkheid tussen de twee vorderingen. Alleen gemakshalve zijn zij opgenomen in eenzelfde bepaling.

A.5.3. Volgens de Ministerraad verwijst het verschil in behandeling met betrekking tot de verjaring van de aansprakelijkheidsvordering naargelang het al dan niet gaat om gerechtsdeskundigen, naar het gemeen recht van de aansprakelijkheid, waarbij artikel 2262*bis*, § 1, van het Burgerlijk Wetboek voor de verjaring van de persoonlijke vorderingen voorziet in een termijn van tien jaar, die tot vijf jaar wordt beperkt wanneer het gaat om een buitencontractuele aansprakelijkheid; dat is het geval voor de gerechtsdeskundigen die, in tegenstelling tot de andere deskundigen, niet gebonden zijn aan de partijen door middel van een overeenkomst. De in het geding zijnde bepaling is dus een bijzondere toepassing van artikel 2262*bis*. De verjaringstermijnen kunnen worden gestuit, zodat een verband van evenredigheid bestaat tussen de aangenomen maatregel en het nagestreefde doel.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 2276*ter* van het Burgerlijk Wetboek, dat bepaalt :

« § 1. Deskundigen zijn ontlast van hun beroepsaansprakelijkheid en zijn niet meer verantwoordelijk voor de bewaring van de stukken tien jaar na het beëindigen van hun taak of, als deze hun krachtens de wet werd opgedragen, vijf jaar na de indiening van hun verslag.

Deze verjaring is niet van toepassing wanneer een deskundige uitdrukkelijk met het bewaren van bepaalde stukken is belast.

§ 2. De vordering van deskundigen tot betaling van kosten en ereloon verjaart na verloop van vijf jaar ».

B.2.1. Aan het Hof wordt gevraagd of de gelijkheid van behandeling die artikel 2276*ter*, § 2, invoert tussen de deskundigen aan wie krachtens de wet een taak is opgedragen en de andere deskundigen, bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre de verjaringstermijn van de vordering tot betaling van de kosten en erelonen voor beiden is vastgesteld op vijf jaar, terwijl de termijn waarbinnen hun beroepsaansprakelijkheid in het geding kan worden gebracht en zij ertoe verplicht zijn de stukken te bewaren, is vastgesteld op vijf jaar voor de eerstgenoemden en op tien jaar voor de laatstgenoemden, te rekenen vanaf, naar gelang van het geval, de indiening van hun verslag of de beëindiging van hun taak (artikel 2276*ter*, § 1).

B.2.2. Uit de feiten van de zaak, waarin de toepassing van artikel 2276*ter*, § 2, in het geding is, blijkt dat de prejudiciële vraag betrekking heeft op de identieke termijn die geldt voor de verjaring van de vorderingen tot betaling van de kosten en erelonen en niet op de verschillende termijn die geldt voor de vordering waarbij de deskundigen aansprakelijk worden gesteld of voor de verplichting die hun is opgelegd om de stukken te bewaren. Dat gegeven is niet van dien aard dat het de ontvankelijkheid van de prejudiciële vraag in het geding kan brengen, in tegenstelling tot wat de Ministerraad beweert, vermits niet alleen de verwijzende rechter maar ook de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling een verband tussen die verschillende termijnen legt (*Parl. St.*, Kamer, B.Z. 1988, nr. 367/1, pp. 1 en 2; nr. 367/2, p. 2).

B.2.3. Ofschoon zij zich in objectief verschillende situaties bevinden, bevinden de deskundigen aan wie een taak krachtens de wet is opgedragen en de andere deskundigen zich, wanneer zij een vordering tot betaling van kosten en erelonen instellen, in situaties die, in tegenstelling tot wat de Ministerraad beweert, niet in die mate van elkaar verschillen dat zij niet met elkaar zouden kunnen worden vergeleken.

B.3. Artikel 2276ter van het Burgerlijk Wetboek is in dat Wetboek ingevoegd bij de wet van 19 februari 1990. Nadat is herinnerd aan verschillende bepalingen die de beroepsaansprakelijkheid van bepaalde vrije en intellectuele beroepen in de tijd beperken, wordt in de toelichting bij het wetsvoorstel aangegeven dat tegenover die beperking « vaak als compensatie een korte of zeer korte verjaring [staat] voor vorderingen in verband met de vergoeding van de handelingen die door beoefenaars van die beroepen gesteld worden » (*Parl. St.*, Kamer, B.Z. 1988, nr. 367/1, pp. 1 en 2; nr. 367/2, p. 2). Zoals de geïntimeerde partij voor de verwijzende rechter en de Ministerraad aangeven, bestaat tussen die twee beperkingen weliswaar geen noodzakelijk verband; het is echter niet kennelijk onredelijk rekening te houden met het bestaan van de ene om de andere in te voeren, in het bijzonder wanneer dat reeds het geval is voor andere beroepen.

De wetgever heeft de beperking in de tijd van de beroepsaansprakelijkheid en de verplichting om de stukken te bewaren, verantwoord door een zorg om rechtsonzekerheid te voorkomen, de deskundigen niet ertoe te verplichten hun bedrijfslokalen te overladen met dossiers en hun erfgenamen te beschermen, alsook door de overweging dat de rechtsvorderingen vandaag sneller worden ingesteld dan in het verleden (*ibid.*, nr. 367/1, pp. 2 en 3; nr. 367/2, p. 2). Hij heeft evenwel niet aangegeven waarom die beperking in de tijd verschilt naargelang de deskundige zijn taak al dan niet krachtens de wet volbrengt.

B.4. In verband met de verjaringstermijn van de vordering tot betaling van de kosten en erelonen luidt de toelichting bij het voorstel dat de voormelde wet is geworden :

« Om het evenwicht te waarborgen lijkt het tevens opportuun en billijk om de termijn tijdens welke de deskundigen de betaling van hun kosten en erelonen in rechte kunnen vorderen, tot vijf jaar te beperken » (*ibid.*, nr. 367/1, p. 4; in dezelfde zin, nr. 367/2, p. 2).

B.5. Inzake verjaring is er een zodanige verscheidenheid aan situaties dat uniforme regels in het algemeen niet haalbaar zouden zijn en dat de wetgever moet kunnen beschikken over een ruime beoordelingsbevoegdheid wanneer hij die aangelegenheid regelt. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende verjaringstermijnen in verschillende omstandigheden, houdt op zich geen discriminatie in. Van discriminatie zou slechts sprake zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die verjaringstermijnen, een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.6. Te dezen vermocht de wetgever ervan uit te gaan dat de zorg om een evenwicht tot stand te brengen waarnaar in B.4 wordt verwezen, niet dermate dwingend was dat de verjaringstermijn die geldt voor de vordering tot betaling van de kosten en erelonen de exacte weerspiegeling zou moeten zijn van die welke geldt inzake de beroepsaansprakelijkheid en de bewaring van stukken, ongeacht de betrokken categorie van personen. De reden van de verplichtingen waarop die verjaringen en termijnen betrekking hebben, is immers verschillend, zodat de wet, naar gelang van de categorieën van personen die betrokken zijn, kan voorzien in identieke of verschillende termijnen.

Er kan, enerzijds, worden aanvaard dat het ingewikkelde karakter van de materies die het voorwerp uitmaken van een expertise, kan verantwoorden dat de toepassing van de aansprakelijkheid van diegenen die ze hebben uitgevoerd - met als gevolg, voor hen, de verplichting om de stukken te bewaren - een langere termijn verantwoordt dan die welke redelijkerwijze voor hen noodzakelijk kan worden geacht om de aan hen verschuldigde bedragen te vorderen; men kan, anderzijds, rekening houdend met de vijfjarige verjaringen waarin artikel 2262*bis*, § 1, van het Burgerlijk Wetboek inzake buitencontractuele aansprakelijkheid voorziet en waarin de artikelen 2276, 2276*bis* en 2276*quater* van het Burgerlijk Wetboek voorzien met betrekking tot het ontlasten van de rechters, advocaten en schuldbemiddelaars, aanvaarden dat de wetgever ervan is uitgegaan dat een dergelijke verjaring, om redenen van samenhang, alleen nodig was voor de deskundigen die taken krachtens de wet volbrengen, waarbij de andere deskundigen - die handelen op een contractuele basis en buiten het gerechtelijk kader - onderworpen zijn aan een tienjarige verjaring die vandaag overeenstemt met de gemeenrechtelijke verjaring voor de persoonlijke rechtsovereenkomsten (artikel 2262*bis* van het Burgerlijk Wetboek).

De nv « Ethias » voert weliswaar aan dat de in het geding zijnde bepalingen, voor de deskundigen aan wie geen taak krachtens de wet is opgedragen, ertoe kunnen leiden dat hun aansprakelijkheid in het geding wordt gebracht op een ogenblik dat zij geen vordering meer kunnen instellen tot betaling van de aan hen verschuldigde bedragen. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet verplichten de wetgever echter niet ertoe dat hij het de deskundige mogelijk maakt die bedragen te vorderen zolang die laatste aansprakelijk kan worden gesteld, daar er geen noodzakelijk verband bestaat tussen de twee vorderingen en elementen die de aansprakelijkheid van de deskundige in het geding brengen, mogelijk veel later verschijnen dan het ogenblik waarop redelijkerwijs moet worden aangenomen dat hij in staat is de aan hem verschuldigde bedragen te vorderen.

Gelet op die elementen, houdt de in het geding zijnde bepaling geen onevenredige aantasting van de rechten van de betrokkenen in.

B.7. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 2276ter van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 20 oktober 2011.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

R. Henneuse